

Lietuvos
Tiesos ir
Teisingumo
Biuro

ANTROJI DALIS

DRAUGAS

MOKSLAS, MENAS, LITERATŪRA

Saturday supplement

1991 m. spalio mėn. 26 d. / October 26, 1991

Nr. 210(38)

KERTINĖ PARAŠTĖ

Czesław Milosz apie teokratinės valstybės pavojų Lenkijoje

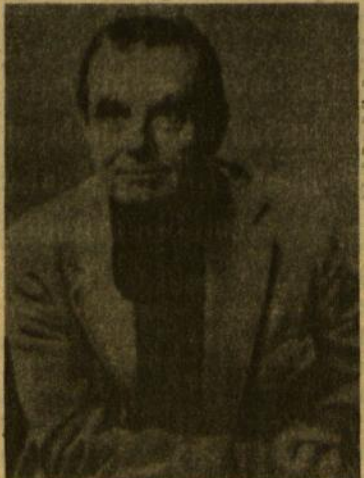
Poetas Czesław Milosz visad tikėjo nepaprasta religijos svarba kultūrai ir visuomenei. Tačiau New York'o savaitiniame žurnale *The New Republic* liepos 8 d. išspausdintame pesimistiskame straipsnyje jis perspėja, kad Lenkijai gresia pavojus tapti „teokratiška“ – Bažnyčios valdoma – valstybe. Jo patarimas Lenkijos Katalikų Bažnyčiai: nesikiškite į politiką.

Anot Milosz'o, centrinis mūsų šimtmečio ideologijos faktas yra religinės vaizduotės erozija. To esą nepakeitė ir totalitarizmo nuosmūkis. Religijos pasitraukimas ypač ryškus pasiturinčiame ir sociame Vakarų pasaulyje. Lenkijoje tačiau bažnyčios tebėra pilnos, lenkai, atrodo, esantys „pagrindiniai Marijos gynėjai“.

Poetas perspėja, kad šis Lenkijos vaizdas yra klaidinantis. Katalikų Bažnyčia Lenkijoje užėmė nepaprastai aukštą moralinę poziciją karo metu ir po karo, per 45-erius metus ateistinio režimo, kuris bandė ištrinti ribą tarp gėrio ir blogio. Bažnyčia be atvangos priminė lenkams esmines vertybes ir taip Lenkija tapo šalimi su dviem hierarchijomis: komunistinio aparato ir bažnytinę. Karol Wojtyła išrinkimas popiežiumi labai paveikė lenkų sąmonę ir sutvirtino jų įsitikinimą, kad Lenkija esanti sala tarp nukrikščionintų šalių ir vakarus ir į rytus.

Ši padėtis, anot Milosz'o, labai pasikeitė. Jam nerimą kelia tai, kad Lenkijoje žmonės pradeda bijoti kunigų, ir jis klausia, kiek seimo ar senato narių šiandien išdrįsų pasakyti kalbas, kurios galėtų būti apkaltintos nukrypimu nuo tikinčiųjų katalikų pažiūrų? Ar Bažnyčia turėtų naudoti valstybę kaip savo irankį? Milosz'as primena, kad Amerikoje Bažnyčia yra griežtai atskirta nuo valstybės, bet tai nesustabdė religijos įtakos išplitimo, ir šiandien Amerika yra žymiai mažiau nukrikščioninta negu Europa.

Istikinės, kad Bažnyčios pavertimas oficialia institucija ir bet kokia prievarta žaloja religinį tikėjimą, poetas reiškia rūpestį, kad religija buvo sugrąžinta į mokyklą per daug staigiai ir be jokių diskusijų. Jam susidarė

Czesław Milosz

įspūdį, kad vyriausybės sluoksniai baugščiai paklūsta bažnytinei hierarchijai.

Milosz'ui taip pat atrodo, kad Lenkijoje nebeįmanoma laisvai diskutuoti kunigijos nepaprasto susidomėjimo seksualiniais klausimais. Jis pamini paradokso, kad pasaulio rekordą abortų srityje yra pasiekusi katalikiškoji Lenkija arba nereligiškoji Sovietų Sąjunga. Dauguma kunigų Lenkijoje, užuot skelbė evangeliją, kartojta religinius draudimus. Bet kuris pilietis, besiremiantis parlamento atstovų teise laisvai diskutuoti visus klausimus, įskaitant abortus, laikomas dorovine pabaisa.

Milosz'as dar gerai atsimeina tarpkarį, kai su politine dešine susidėjusiam politiniam klerikalizmui oponavo lėkštukas intelektualų antiklerikalizmas. Šis pasidalinimas į dvi priešiškas stovyklas buvo kenksmingas tiems lenkams, kurie rimtai domėjosi religinėmis idėjomis. Visa tai, rašo poetas, nepaprastai pasikeitė po karo, kada Lenkijoje išsiplėtė katalikų intelektualų judėjimas – galbūt gausnis ir gyvybingesnis negu bet kurioje kitoje katalikiškoje šalyje. Jokiame kitame komunistų valdomame krašte nebuvo sukurtas tokia galinga atsvara prieš religijos žlugimo. Tikrai mūsų visatos ir pasaulio samprata, dar įstrigusi į 19-ąjį šimtmetį, neleidžia mums įžiūrėti ateinančios naujovės, kurios ženklai ryškūs poezijoje, mene bei muzikoje – tvirtina lenkų poetas ir lietuvių bičiulis Czesław Milosz.

jp

Privatizacija Lietuvoje

STASYS ALSĖNAS

Einant į „laisvą rinką“, ji negalima be ūkio „privatizacijos“. Pirmą kartą tą žodį vartodamas, imu jį į kabutes, nes dabar jis tampa ekonomijos mokslo terminu, reiškiančiu charakterį ir procesą, t.y. perėjimą iš marksistinio, komandinio ūkio sistemos į kapitalistinę. Tas terminas turi du aspektus: pirma – *charakteri*, reiškiantį „entrepreneurship“ (verslininkavimą) laisvos pasiūlos ir paklausos ūkyje ir „laissez-faire“ bei privačios nuosavybės ūkio struktūrą, ir antrą aspektą, tai *proceso dinamiką*, pereinant iš marksistinio-kolektyvinio į privačios nuosavybės ūkininkavimo būdą ir metodą.

Pradėkime nuo charakterio. Pastarųjų mėnesių patirtis rodo, kad įvairūs autoriai, pateikdami svarstyti Aukščiausiąjį Tarybai savo ekonominę ir „privatizacijos“ programą, kuri apima ne tik visas ekonominio, bet ir socialinio gyvenimo sritis, užmiršo vieną mažą „smulkmeną“: valstybės formuluoja dvejų rūšių turtą. Pirmoji rūšis tai nacionalizuotas, kitaip sakant, atimtas, o dar paarsčiau, Stalino pakaliku, atvažiavusių su Raudonosios armijos tankais ir kulksvoaidžiais, išplėtas ir pavogtas privatus turtas (kaip nekilnojamas turtas, prekybos ir pramonės nuosavybės ir t.t.), t.y. tas, kas buvo privati nuosavybė, Stalinui okupuojant Lietuvą, ir antroji rūšis tai tautos užgyventas turtas jau okupacijos metais, t.y. visuomeninis turtas. Dėl visuomeninio turto, tai iš karto sutinkame su pasiūlymu: „privatizaciją vykdyti, tik perduodant“, kad gautos pajamos eitų į valstybės išdą, kurio savininkai yra visi piliečiai.

Tačiau laikome neleistinu, nepateisinamu ir ekonomiškai absurdišku pasiūlymą negrąžinti buvusį privatų, atimtą, teisingai sakant, kaip matome, šį vadiname „ekonomiškai žalinga ir idėja nemokamai grąžinti buvusiesiems savininkams žemę ar kitokį turtą arba išmokėti kompensaciją“. Proponentai, kaip matome, šį vadiname „ekonomiškai žalingu“. Visu pirma jie šio žalingumo niekur neparodė ir nepagrindė, kad matytume, kodėl tai žalinga, o antra tas teigimas kaip toks yra gryna nesąmonė ir kontradikcija, nes, pirma, jie siūlo „privatizaciją“, paneigdami *privacijos nuosavybės teisių neliečiamybę*, ir antra, yra negintijamai praktikoje įrodyta, kad ta neliečiamybė yra ūkiškai naudinga per visą ekonominės veiklos spektrą. Kokia čia gali būti privatizacija be privačios nuosavybės teisių besąlyginio pripažinimo ir garantavimo. Be privačios nuosavybės neliečiamybės principo nebūtų buvę Vakarų pasaulio negirdėtai aukšto gyvenimo standarto.

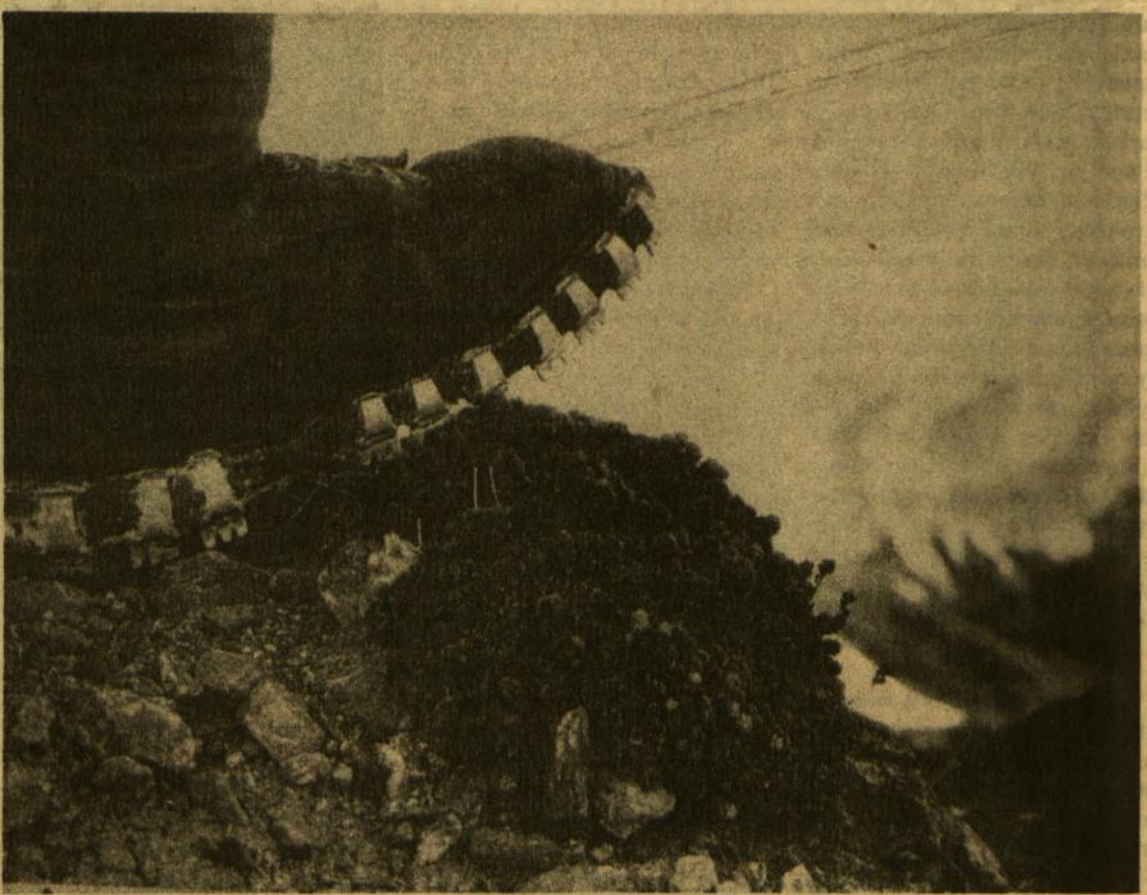
Šiam mano teigimui įrodyti yra prirašyta kalnai knygu, kurios

bet ir universalių žmogaus teisių, kurios yra virš ekonominių svarstymų, igyvendinimą savoj valstybėj per savo konstituciją ir iš jos plaukiančią įstatymų leidybą. Kai kitas Lietuvos Seimas susirinks, tarp įvairių prigimtųjų ir etinių žmogaus teisių ir laisvių turės būti konstituciškai garantuotos bent dvi universalios teisės, liečiančios ekonomiką, t.y. privačios nuosavybės teisė ir neliečiamybė ir žmogaus teisė į darbą. Siūlyčiau į konstituciją įrašyti dar vieną naują punktą, liečiantį ekonomiką, t.y. uždraudimą pinigų naudojimo kaip priemonės turto perdalijimui valstybėje. Be abejo, tą garantuotų teisė ir laisvių bus daugiau. Jos priklausys nuo žmonių, kurie tą konstituciją formuluos, ir nuo Seimo, kuris ją priims, nežiūrint, ar jis bus vadinamas konstituciniu, pirmuoju, trečiuoju, penktuoju, atstatomuoju, ar kaip kitaip, bet svarbiausia, kad jis bus išrinktas pagal mūsų pačių, t.y. Aukščiausiosios Tarybos priimtą rinkimų įstatymą ir taisyklę, greičiausiai balsuojant už partijų sąrašus, bet ne tiesiogiai už asmenis.

Turėtų būti aišku, kad šalia ūkinio aspekto yra kitas aukštesnis principas, aukštesnė plotmė, t.y. prigimtosios žmogaus teisės, kurių jie laužyti negali. Su dideliu pasigėrėjimu skaitėme Lietuvos agraromoninio banko pirmininko Prano Vilūno pasisakymą: „Aš pasisakyčiau už visišką skriaudų atlyginimą“. Visame pasaulyje žemė turi vertę ir nemokamai ją atgauti turėtų tik buvęs jos savininkas ar palikuonis, kuris ūkininkaus toje žemėje. Kiti būvę žemės savininkai ar jų palikuonys turėtų tapti ūkiu dalininkais, akcininkais, nuomotojais arba gauti atitinkamą kompensaciją, bet ne iš valstybės, o iš žemės naudotojų“. Ačiū, teisingam žmogui! Lietuvai nereikia iš pačių lietuvių ir žydų pavogto turto.

Kaip kontrastą, klausimui pailiustruoti noriu pacituoti Kazimiero Antanavičiaus Tarybos komisijos, kuri tuos klausimus svarsto, pirmininkas. Jis rašo: „Jeigu kalbama apie Lietuvos kūrimą, o ne grovimą, kodėl buvę savininkai prieš penkerius metus taip aiškiai nekėlė nuosavybės klausimo?“ Čia yra aiški suopozicija, kad tie, kurie kelia nuosavybės klausimą, Lietuvą griauja. Ar tikrai taip?... Pamačiusime vėliau... Toliau jis rašo: „Jeigu Gorbaciovio režimas yra demokratiškesnis, tegul Gorbaciovus ir atiduoda tą nuosavybę. Ar Lietuvos Respublika yra kq nors nusikalstamo padariusi tiems žmonėms? Ji prarado savo turtus, didelę aukso dalį, menines vertybes, žmones...“

Principiniame konstitucinio

„SOS“, 1982

Česlovo Blazevičiaus (Vilnius) nuotrauka

Vakar, spalio 25 dieną, Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Chicago'je, buvo atidaryta jubiliejinė dvidešimtoji metinė Lietuvių fotografijos paroda. Eksponuojami išleivijos ir Lietuvos fotografų darbai laisva tema ir šių metų konkursine – „Sportas“. Paroda vyks iki lapkričio 3 dienos.

dalyko svarstyme prie ko čia Gorbaciovus ir Lietuvos Respublikos nusikaltimai? Taip, kaip privačios nuosavybės teisės neliečiamumo garantavimo paneigimas nėra pirmininko Kazimiero Antanavičiaus asmeninė valioj, taip ir jos užtikrinimas nėra Gorbaciovio valioj. Tai yra prigimtųjų žmogaus teisių neliečiamumo garantavimas konstitucijoje ir jos rémuose iteisintoje tolimesnėje įstatymdavystėje, ne pagal Aukščiausiosios Tarybos, bet konstitucinio seimo valią. Čia įstatymo reikalas. Niekas nesako, kad „Lietuva nusikalto“ ir kad pavogto turto grąžinimas teisėtiems savininkams yra „už Lietuvos griekus“. Antanavičius toliau rašo: „Ir štai dabar buvusiesiems savininkams reikia draskyti Lietuvą į gabalus tik dėl to, kad tai jų. Kodėl turim grąžinti vienam visų mūsų sąskaita?“

Dabar mes klausiam: kodėl privačios nuosavybės pripažinimas yra „Lietuvos draskymas“. Negi privati ir teisėtai savininkas, grąžintą jam, sakysim, 20 hektarų gabalą iš Lietuvos atspjauš ir nusives į Australiją? Ar nama, per 50 metų prie komunistinės tvarkos dažniausiai tapusį lauvą, atvažiaves su helikopteriu nusikels į New York'ą. Die kaip buvo, taip ir pasiliks Lietuvoj, Lietuva nebus sudraskyta, pasikeis tik nuosavybės forma, užuot vagiui priklausys tam, kas tą turtą uždirbo. Ar Vokietija, ar Amerika yra „sudarasytos“, kur privati nuosavybė yra gerbiama? Ten, kur ji yra negerbiama, yra marksistinis ubagynas.

Privačios nuosavybės klausimas turi tris aspektus: ekonominį, socialinį ir etinį. Dėl ekonominio reikia žinoti, kad be privačios nuosavybės garantavimo negali būti mikroekonomikos, tikrąja to žodžio prasme, nes pastaroji yra pagrįsta kalkuliuota rizika ir verslininkavimu („entrepreneurship“), kurie įgalina „laisvos rinkos“ egzistavimą ir kainų mechanizmo veikimą. Ar gali būti valdiškas verslininkas („entrepreneur“)? Tam, kurio akiratis ribojasi stalinistiniu komunizmu, mano argumentai ne-

suprantami, nes jis nesupranta ne tik klasikinio, bet ir postKeynes'inio mišrios ekonomijos kapitalizmo, bet ir savo marksizmo, nes jis nesupranta ekonomijos apskritai.

Antras, socialinis aspektas, yra turbūt geriausiai išanalizuotas Katalikų Bažnyčios socialiniame moksle, t.y. yra popiežių enciklose ir jos vadovaujančių sociologų darbuose. Tai yra labai ilga kalba, ilgesnė negu šių paskaitų rėmai gali leisti, tačiau, kai privačios nuosavybės klausimas yra svarstomas Aukščiausiosios Tarybos specialioje komisijoje, kuriai Kazimieras Antanavičius pirmininkauja, tai ten jis turėtų būti svarstomas su atitinkamu akademinu rimtumu, atitinkamu intelektualiniu lygiu, kad nepadarėtų Lietuvos ūkiui nepataisomos žalos ir gėdos Aukščiausiosios Tarybos institucijai, kuri turi palaikyti bent minimalų autoritetą.

Ir trečias aspektas tai etinis, kuris yra priešingybė principui: „kas mano, tai ne tavo, o kas tavo, tai ir mano“. Tiksliau, ką pats uždirbai – tai tavo, o ką kitas uždirbo – tai jo, ir jei iš jo paėmei, tai pavogei. Septintas Dievo įsakymas sako „Nevok“. Valstybė negali būti vagių banda. Pas mus Amerikoje, jei žinai, kad daiktas yra vogtas ir tu jo negrąžini, tai esi kriminališkai baudžiamas, kaip ir pats vagis. Prisipažinsiu, kad tokios kalbos, kaip komisijos pirmininko – Antanavičiaus pavaizduotos, man „netelpa į galvą“. Jam ir kitiems stalinistinio komunizmo palikuonims „privatizacija“ yra surišta su kažkokia „funkcine“ privačios nuosavybės pagal valdžios užgaidas, bet ne su nemanipuliuojamu principu, ant kurio stovi Vakarų krikščioniškos civilizacijos gėrovė. „Privatizacija“ be privačios nuosavybės teisių užtikrinimo yra ne tik silpnai užslėpta apgavystė, bet ir absurdas. Po šių pavyzdžių turbūt aišku, kodėl reikalingi konstitucinai teisingumo pagrindai, kurie suvaldytų vagis ne tik gatvėje, bet ir valstybinėse institucijose.

(Nukelta į 2 psl.)

Šiame numeryje:

Teokratinės valstybės pavojus • Privatizacija • Naujas JAV LB amžius? • Juozo Žilevičiaus šimtmečiui • Jonės Paltarokaitės-Valaitienės eilėraščiai • Tomas Venclova Chicago'je • Sezono pradžia Vilniaus Filharmonijoje

Privatizacija Lietuvoje

(Atkelta iš 1 psl.)

Tik tada, t.y. sugrąžinus vogtą įvairių rūšių turta, jei valstybė mano, kad bendram gėriui („public good“) kieno nors turtais ar dalis jo yra valstybei reikalingas, valstybė gali jį paimti pagal visame kultūringame pasaulyje priimtą „eminent domain“ konceptą, teisingai atlygindama buvusiam savininkui. Kaip lietuviškai išversti „eminent domain“ terminą, reikia klausti lietuvių teisininkų. Aš tą terminą versčiau „aukštesnės tvarkos, gėrio ar valdos“ prasme.

Pagaliau ir Mykolo Krupavičiaus Lietuvos žemės reforma buvo pagrįsta ta koncepcija krikščioniškos etikos rėmuose. Apie privačios nuosavybės teisių apsaugą čia kalbame tik principine prasme, žinodami, kad jų įgyvendinimas po 50 metų, įvykus pasikeitimams, kai kuriais atvejais yra gerokai komplikuoatas, bet įmanomas. Pavyzdžiui, tuščia žemė apie miestus yra apstatyta arba paversta miestiečių „sklypais“. Teisingumas reikalauja apsaugoti visų teises lygiai.

Šalia ką tik išdeštyto vieno konstitucinių žmogaus teisių pažeidimo, ekonominės reformos programa pažeidžia ir kitą, t.y. antrą konstitucinę žmogaus teisę – teisę į darbą. Teoriškai dalykas čia gerokai komplikuoatesnis, nes yra gana daug „darbo teorijų“. Tačiau jas galima suvesti į pagrindines tris: marksistines, liberalines-kapitalistines ir krikščioniškas, tiksliau, Katalikų Bažnyčios socialinio mokslo apibrėžtas, kur darbo teorija įkorporeta savo enciklikose ir katalikų filosofai savo darbuose per 100 metų nuo Leono XIII laikų skiria ypatingą dėmesį. Šioj vietoj, kai tam klausimui tegalime skirti tik porą pastraipų, visą klausimą labai suprasitinsime, atkreipdami skaitytosios dėmesį tik į teigimus apie „darbo rinką“, kurie labai primena Thomas R. Malthus'o teoriją ir pažūrą į darbą ir žmogų. Ta teorija yra katastrofiška.

Visokios žmogaus teisės („human rights“) ir laisvės, kaip sąžinės, žodžio, susirinkimų laisvė ir t.t., yra etinės teisės, o teisė į darbą yra aukštesnė už jas, nes yra ji prigimtoji, natūralioji („natural right“), remiantis natūraliaja teise („natural law“). O dėl ekonomijos, tai ji kyla iš „darbo padalijimo“ („division of labor“) principo, kuris reiškia kaip tik tai: padalijimą, o ne darbą man ar tau pagal dienos „rinką“.

Šiandien laisvo ūkio kraštuose principiškai toliausiai yra nuėjusi Japonija. Jau daugiau kaip 60% visų jos darbininkų turi savo įmonės garantuotą darbą visam gyvenimui. Tokias garantijas gali pajėgti duoti tik vidutinio dydžio ir didžiosios įmonės, o mažosios verčiasi apdraudos principu, kaip ir Vakarų Europoje. Ten yra pilnas įdarbinimas (1-2 nedarbo procentai), o ne „aukštas užimtumo lygis“, nekvalifikuojant procentais. Priešingai, Amerikos ekonomistai pradėjo skelbti, kad statistiškai 6%, o praktiškai 10% yra ne tik aukštas, bet „pilnas užimtumo lygis“. Tai sofistika. Toks aukštas nedarbo procentas atitinka ūkinio atoslūgio beveik krizes lygį. Tai realybė.

Lenkijoje ir kituose persitvarkančiuose kraštuose „aukštas užimtumo lygis“ lygus netoleruotinam ir visuotinai siaučiančiam nedarbui. Pagal Rytų Europos ir Rytų Vokietijos patirtį, pradedant „privatizacija“, Lietuvai nežadamas aukštas įdarbinimo lygis. Priešingai – nedarbas žiūri Lietuvai į akis.

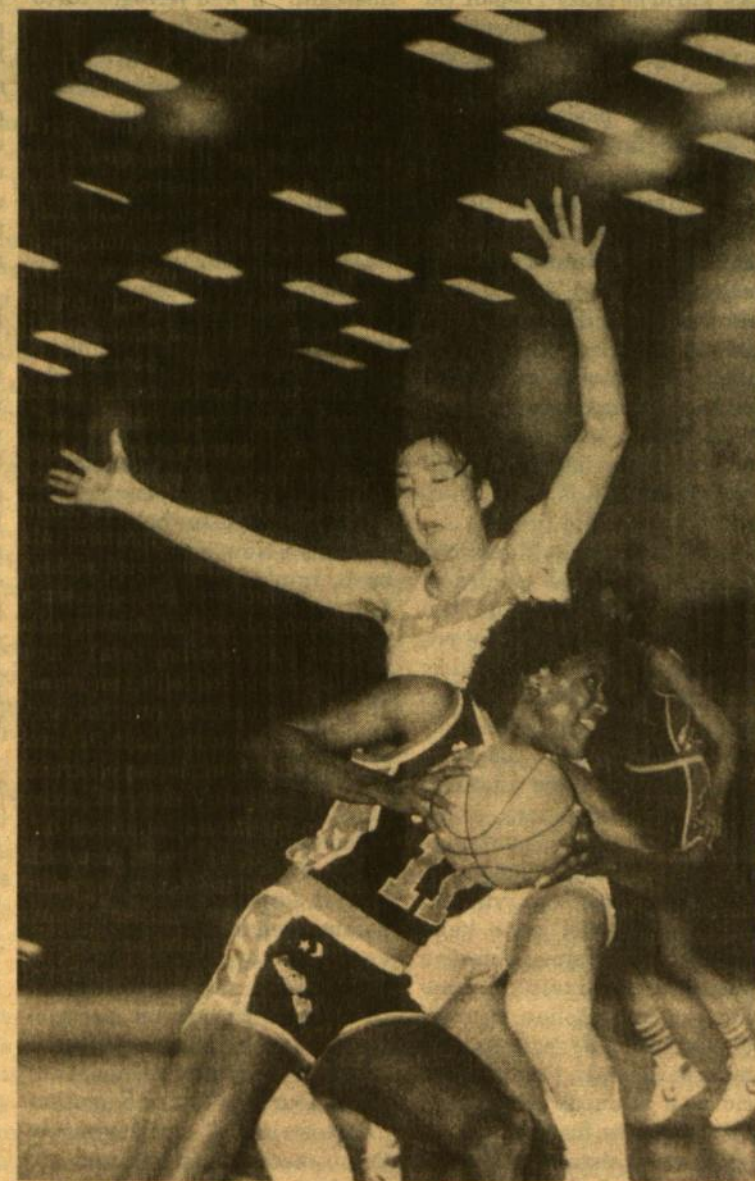
Teisės į darbą reikalavimas gal skamba ir marksistiškai (iš

tikrųjų taip nėra), bet tai yra lygiai taip pat ir pagal krikščionišką doktriną, kurią esu pilnai integravęs į savo „perteklių ekonomijos“ sistemą, kurios teorinę propoziciją pabaigoje pateiksiu. Lietuvoje ir ten, kur mano sistema būtų įgyvendinta, nei nedarbo, nei nuolatinės baimės netekti darbo neturi būti.

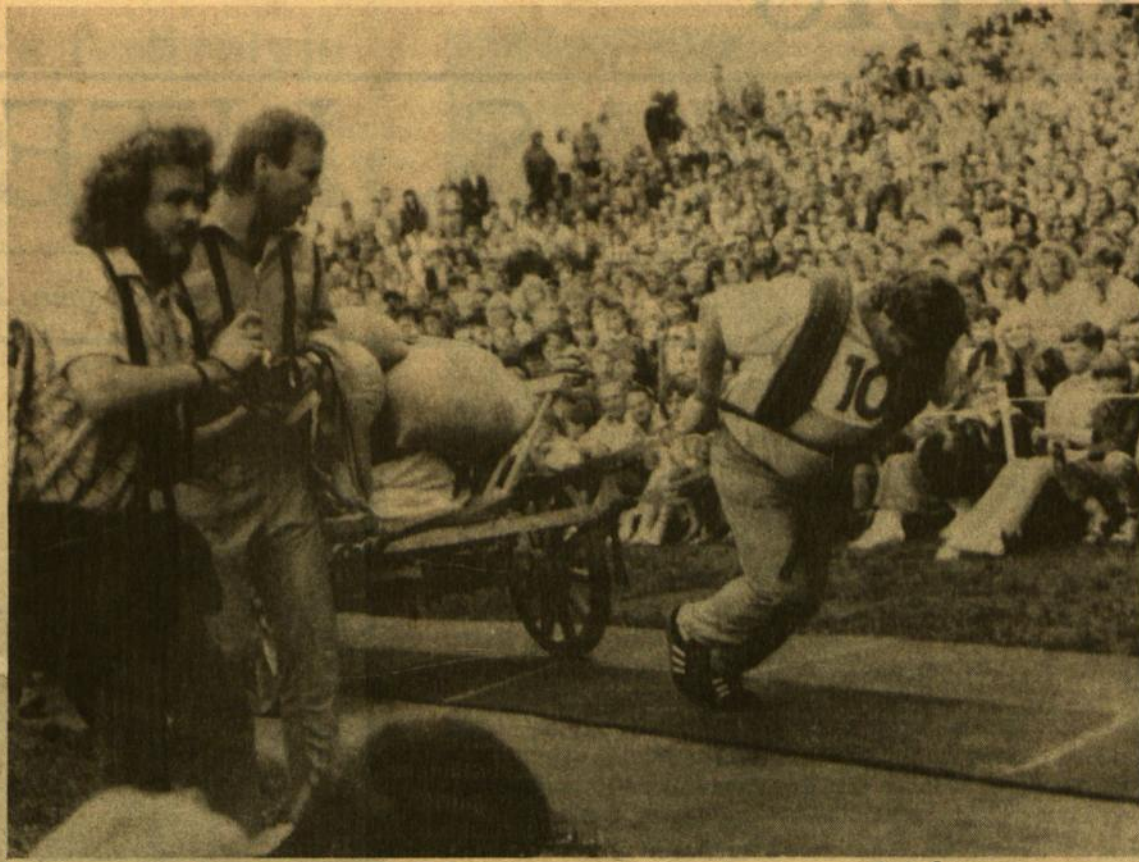
Čia pademonstravome ūkio reformos programos du universalių žmogaus teisių pažeidimus, kurie jau iš anksto pažeidžia būsimąją Lietuvos konstituciją, jos dar neišdiskutavus ir nepriėmus. Gal skamba nelogiška pažeisti tą, kas dar neegzistuoja. Taip, galima, kai pažeidžiama ne raidė, bet universalūs principai, nors dar jie nesurašyti į konstituciją. Gedimino Serkšnio Amerikoje pareiškimo, Aukščiausiosios Tarybos Valstybės atkūrimo komisija, kuriai jis pirmininkauja, turi kelis tikslus: vienas jų, pagal Serkšni, „būtų naujos konstitucijos paruošimas“. Čia yra nuostabus prioritetų apvertimas aukštyn kojom, t.y. pirma leidžiami visokie konstituciškai svarbūs įstatymai, o tik tada bus „ruošiami konstitucija“. Tikras kuriozas!

Dabar priėjome prie klausimo, ar Aukščiausioji Taryba turi mandatą priimti įstatymus, faktiškai įteisinančius Stalino ir Hitlerio okupacinių valdžių konfiskacijas, ir pati tą vogtą turta pardavinėti? Ji neturi tokio mandato ne vien tik dėl fakto, kad dar nėra veikiančios konstitucijos, bet ji neturi mandato net pačiai konstitucijai priimti. Ir štai dėl ko...

Pirmas klausimas, kas ji yra? Aukščiausioji Taryba buvo išrinkta pagal sovietinę konstituciją ir Gorbačiovo perestroikos rinkimines taisykles, kurios tikrai demokratiškai valstybei visai nėra priimtinos. Nežiūrint, ar 1990 m. kovo 11 d. paskelbus savo deklaraciją Lietuva būtų gavus ar negavus kitų valstybių pripažinimą, Aukščiausioji Taryba yra tik pereinamojo laikotarpio provizorinė valdžia. Tiesa, ji yra laisvai išrinkta. Tokiu būdu kaip Lietuvos Aukščiausioji Taryba buvo išrinktos Latvijos ir Estijos Aukščiausiosios Tarybos, kurios save laiko provizorinėmis valdžiom. Remiuosi Eltos 1991,

Krepšinio žvaigždės Vilniuje Antano Ališausko (Vilnius) nuotrauka iš Lietuvių fotografijos parodos, šiuo metu vykstančios Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Chicago'je.

„Lietuvos galiūnas“, 1990 Iš jubiliejinės dvidešimtosios metų Lietuvos fotografijos parodos, kurios konkursinė tema yra „Sportas“, šiuo metu vykstančios Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Chicago'je.

#2, jų pareiškimo JAV Kongresui ir administracijai. Lietuvos Aukščiausioji Taryba, negavus kitų valstybių pripažinimo, veikia ne kaip Lietuvos valstybės valdžia, bet kaip Lietuvos politinės bendruomenės („body politic“) atstovė (žiūrėk mano straipsnį Lietuvos rytas, Nr. 132 – S.A.). Taigi jos pirmas ir svarbiausias uždavinys yra pradėti organizuoti demokratinės valstybės funkcionavimą, visų pirma pravedant ne gorbačioviškus, bet lietuviškus rinkimus į konstitucinį seimą, kad pačių pažangiausių demokratiščių valstybių pavyzdžiu galėtume įtvirtinti pastovaus mandato demokratinę-partinę infrastruktūrą.

Galėtume pasiūlyti Aukščiausiojai Tarybai išsiversti ir priimti, jei reiktų, su mažais pakeitimais, Vakarų Vokietijos rinkimų įstatymą, o pačius rinkimus į naują seimą praversti ne greičiau kaip už vienerių ar pusantų metų, kad partijos turėtų pakankamai laiko susitvarkyti rinkimams. Iš man žinomųjų vokiška rinkimų sistema yra pati geriausia.

Parlamentas yra griežtai valstybinė institucija. Aukščiausioji Taryba yra parlamento atitik-

muo. Nuo pat graikų ir romėnų laikų galima ieškoti visokių visokiųjų analogijų, bet nesant valstybės, rimti žmonės tik netiesiogine prasme kalba apie nesamos valstybės „parlamentą“. Nereikia mums daug ieškoti pavyzdžių ir precedentų kitur, mes turime jų pakankamai savoje patirtyje. 1917 m. rugsėjo 18-22 d. lietuvių atstovų konferencijos Vilniuje išrinktoji Lietuvos Taryba, demokratinė procese būdama jau vienu žingsniu toliau negu dabartinė Aukščiausioji Taryba, tai yra jau būdama sudaryta iš demokratiščių partijų, savęs nevadino ir nelaikė parlamentu, bet reiškiančia, moderniu terminu, „politinės bendruomenės“ („body politic“) arba „tautos“ valią. Ir kai tik atsirado galimybė, be jokių atsikalbėjimų sušaukė „steigiamąjį“ seimą, kad priimtų konstituciją. Steigiamasis seimas buvo išrinktas 1920 m. balandžio 14-15 d., konstitucija priimta 1922 m. rugpjūčio 1 d., Žemės reformos įstatymas priimtas 1922 m. balandžio 3 d. Iki pastovios konstitucijos priėmimo nuo 1918 m. vasario 16 d. deklaracijos iki 1922 metų nedarė. Tik 1922 metų valdžiai mandata pradėti žemės reformą ir įvesti litą, tik tada tie du dalykai tapo legaliais valstybės veiksmais.

Kalbant apie mandatą konstitucinės reikšmės įstatymams, kaip vogto turto pasisavinimui, lito įvedimui ir t.t., pats faktas, kad rinkimai į Aukščiausiąją Tarybą buvo „demokratiški“, negali būti perinterpretuotas, pertemptas toliau, negu jis siekia. Tai nereiškia, kad syki demokratiškai išrinktas – gali daryti absoliučiai viską, kas tik ateina į galvą. Demokratinėje valstybėje „demokratiškai išrinktas“ yra kiekvienas šerifas, pamestų šunų gaudytojas („dog catcher“) lygiai, kaip ir prezidentas Bush'as. Nieko čia ypatingo. Tačiau visi „išrinktieji“ turi savo specifinius mandatus, o institucijos – savo „apribojimus ir išbalansavimus“ („checks and balances“).

Aukščiausioji Taryba turi suprasti, kad ji, būdama provizorinė valdžia, moderniu terminu tariant, „politinės bendruomenės“ atstovautoja, turi vykdyti savo pirmąją misiją, tai yra būti Lietuvos demokratinės valstybės institucijų kūrimo proceso pradininke ir stūmėja to proceso pirmyn „parlamentariniu būdu“.

Koks būtų Aukščiausiosios Tarybos laimėjimas, jei ji sugebėtų praversti, niekieno nesutrukdyta (čia aš dar labai abejoju – S. A.), konstitucinio seimo rinkimus pagal jos pačios rinkimų įstatymą ir taisykles. Tiktai tada, kada ta

diena ateis, kai sava konstitucija bus priimta ir netrukdomai vykdoma – turėsime suvereninę valstybę. Tai būtų pirmas žingsnis Lietuvos suverenumo praktiškame vykdyme, vertas daug daugiau negu Amerikos ir Luxembourg'o popierinis pripažinimas. Kaip Lietuvos Aukščiausioji Taryba buvo milžiniškas perestroikos laimėjimas, taip lygiai tolimesnis seimas, kuris priimtų Lietuvos Konstituciją, būtų Aukščiausiosios Tarybos didesnis triumfas.

Antra vertus, jei Aukščiausioji Taryba dar tokios valdžios, t.y. galimybės sušaukti konstitucinį seimą, neturi, tai ji juoba neturi mandato pardavinėti valstybės kontroliuojamą vogtą ir nevogtą turta. Kaip gali būti imama iš žmonių tikri pinigai, tūkstančiai, dešimtys ar šimtai tūkstančių rublių ar litų už valstybės žinioje esantį turta, kraštui dar tebesant sovietinėje jurisdikcijoje ir praktinėje kontrolėje? Čia negali būti jokios mėgėjiškos improvizacijos.

Tai teisinė pusė. Praktiškai dabartinė valdžia dar tebėra nepasiruošusi ekonomijos reformai. Visa Lietuvos žemė yra 1940 metais vogta nuosavybė, tačiau jos staigus išpardavimas ar (nors etiški ir teisingas) gražinimas buvusiems teisėtiems savininkams būtų dar nepriimtinas, neturint aiškiai ir preciziškai suformuluotos žemės ūkio politikos, turinčios seimo pritarimą. Čia tarnautų buvusios (1922 m. balandžio 3 d.) Krupavičiaus žemės ūkio reformos ir po jos ūkio kaimų „režių“ perdalijimo į vienkiemius gerosios ir silpnosios pusės. „Privatizacija“ reiškia ūkio reforma, todėl žemės privatizacija turi būti žemės ūkio politikos dalis. Reikia pradėti, žinoma, konstituciniuose rėmuose, nuo žemės ūkio politikos formulavimo. Kol kas jos nematėme. Nematėme nei ekonometrinių kompiuterių modelių, kurie duotų spėjamus vaizdus („estimates“), kaip, kurios rūšies, kokio dydžio ūkiai našiau funkcionuoti ir t.t., nei rinkų prognozės („market feasibility studies“). Kitaip ateis vėl „sodybų tuštėjimo metai“ – šį kartą jau po kapitalistinių bankroto varžytynių.

Tokia metodika turi būti taikoma visoms ūkio šakoms, einant į jų privatizaciją pavieniui. Tai pasirošimas tai dienai, kai turėsime nepriklausomą suvereninę valstybę su konstitucine valdžia, turinčia teisinį mandatą. Visokios improvizacijos, mėgėjiškos semantikos, kazuistikos, sofizmas ir diletantiškumo iškreipta dialektika tik užtemdo esmę – yra tik savęs ir savųjų apgaudinėjimas ir skriaudimas.

(Pabaiga ateinantį šeštadienį)

Naujas JAV Lietuvių Bendruomenės amžius?

RAMUNĖ KUBILIŪTĖ

„Nėra konfliktų tarp kultūros ir politikos“. Taip išsireiškė advokatė Regina Narušienė, prisistatydama JAV LB tarybos sesijoje kaip kandidatę į naują JAV LB valdybą. Daug kas galvoja, kad per pastaruosius keletą metų, pasikeičiant vėjams Lietuvoje, politika vyravo, kad

menas, drama, muzika ir teatras liko apleisti Lietuvoje ir JAV lietuvių gyvenime. Gal tai tiesa, bet kaip bebūtų, žmonės turbūt dirba ten, kur jiems įdomu, kur jie mato savo sugebėjimus.

Ligišiolinė JAV Lietuvių Bendruomenės krašto valdyba, pirminkaujama dr. Antano Razmos, pradėjo savo kadenciją su Sąjūdžio klestėjimu ir baigia savo kadenciją su Lietuvos nepriklausomybės pripažinimu. Šios kadencijos metu kultūrinis ir politinis gyvenimas ėjo ranka rankon, ir kiekvienas valdybos narys vienu ar kitu momentu nešiojo daugiau negu vieną kepurę. Gal didžiausiais šios kadencijos pasiekimais būtų galima laikyti „Dovana Lietuvai“ fondo įsteigimą, Washington'o įstaigos įkūrimą (Asta Bacionytė įstaigai sumaniai vadovavo nuo pirmutinės dienos), „Darbas Lietuvai“ seminaras, naujai pavadintas, nauja paklausa sutraukė daug JAV LB apylinkių politinių darbuotojų, nors politinius seminarus ruošė ir ankstyvesnių kadencijų JAV LB valdybos. Šios kadencijos metu buvo rasti net du angliškai leidžiami JAV LB žiniaraščio „Bridges“ redaktoriai, kurie labai rėmė JAV LB darbą specialiai skiriamose skiltyse. Kiekvienas valdybos narys atliko nemažai „naujų darbų“ ir šiais metais tikrai buvo galima pajusti JAV LB tarybos narių pagarbą įvykdžiusiems sunkius darbus ir pasiekimus. Tai gal truputį skyrėsi nuo reakcijų per ankstesnes dvi tarybos sesijas, kai Krašto valdybos nariai dar nebuvo įpusėję savo kadencijų, ir kai gal nebuvo matyti tiek jų darbo vaisių.

Nauja valdyba, Prezidiumas Spalio 4-6 dienomis Philadelphiaje vyko JAV LB tarybos kadencija baigianti Krašto

valdyba padarė pranešimus apie savo veiklą. Pavasarį išrinkti tarybos nariai su entuziazmu rinkosi Philadelphiaje, net 2/3 niekad nebuvo ėję tų pareigų, nors su LB veikla jau susipažinę savo apylinkėse. Jie apsiėmė atstovauti savo apylinkėms ir atlikti savo pareigas JAV LB taryboje trejus metus.

Tarybos sesijoje nedalyvavo praėjusios sesijos Prezidiumo nariai, tad iš pradžių sesijai vadovavo Garbės teismo kadenciją baigias Vytautas Kutkus. Netrukus jau buvo išrinktas naujas Prezidiumas: Vytautas Kamantas (pirmininkas), dr. Vytas Narutis, Svajonė Kerelytė, Birutė Vilutienė, Gražina Kamantienė. Kandidatų į Prezidiumą ir Krašto valdybą pavardes rinko Nominacijų komitetas: Eduardas Meilus (pirmininkas), Teresė Gečienė, dr. Vytautas Majauskas, dr. Zigmantas Brinkis.

Krašto valdybos rinkimai vyko šeštadienį po pietų. Kandidatai prisistatė su savo siūlomomis valdybos sudėtimis ir tarybos nariai slapta balsavo. Rezultatai: naujasis JAV LB Krašto valdybos pirmininkas – Vytas Maciūnas iš Philadelphiajos. Kas įdomu apie šį kandidatą tai, kad jis pats sakė, jog esąs pirmasis JAV LB pirmininkas, gimęs jau ne Lietuvoje. Vytas Maciūnas buvusios JAV LB valdybos kadencijos metu su Krašto valdybos pritarimu įsteigė Komunikacijos centrą Philadelphiajose. Jis jau buvo ėjęs įvairias pareigas JAV Lietuvių jaunimo sąjungoje ir JAV Lietuvių Bendruomenės Krašto valdyboje. Dėl jo pasiūlyto lietuvių darbams ir projektams nėra abejonės. Bus įdomu, kokių naujų veiklos krypčių šiai Krašto valdybai nustatys taryba, ir kaip ši Krašto valdyba įgyvendins projektus pagal pristatytas veiklos gaires dabar, kai visi santykiai tarp Lietuvos ir JAV gyvenančių lietuvių apsuko visą ratą.

Vyto Maciūno pristatyta Krašto valdybos sudėtis turės patvirtinti JAV LB taryba. Įdomu, kad abiejų kandidatų sudėtyse vėl testai savo pareigas buvo pakviestos dviejų tarybų pirmininkės – Švietimo tarybos pirmininkė Regina Kučienė ir socialinių reikalų tarybos pirmininkė (Nukelta į 4 psl.)

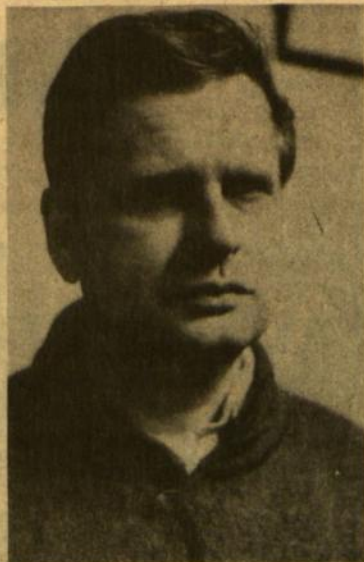

„Po finišo“. Iš serijos „Pergales ir pralaimėjimai“. Romualdo Požerskio (Kaunas) nuotrauka iš Lietuvių fotografijos parodos, šiuo metu vykstančios Čiurlionio galerijoje.

Tomas Venclova Chicago's festivalyje

Poetas, eseistas ir Lietuvos teisių gynėjas **Tomas Venclova** skaitys savo kūrybą šių metų lapkričio 10 dieną, sekmadienį, Chicago's Humanitarinių mokslų ir menų festivalyje, kurį jau antrus metus rengia Illinois Humanities Council kartu su Chicago's pagrindinėm kultūrinėm institucijom. Visos dienos renginys, pavadintas „Culture Contact“, per žodį, muziką ir meną tyrinės kultūrinės sąveikas pasaulyje ir mumyse pačiuose. Tomas Venclova bus pagrindinis kalbėtojas Lietuvos sostinei Vilniui skirtose programose, kuri vyks tarp 2:30 ir 3:30 v. p. p. ir vėl nuo 4 v. p. p. Chicago Cultural Center, 78 East Washington Street. Programoje Vilniaus istoriją nušvies Irwin Weil, Northwestern universiteto slavų kalbų ir literatūrų profesorius, dainuos operos solistas **Arnoldas Voketaitis** ir **The Lira Singers**. Tomas Venclova skaitys savo eilėraščius, tarp jų „Ode miestui“. Skaidrėmis bus parodyta Vilniaus architektūra.

Po daugelio metų rūpescio lietuvių laisve savo tėvyneje Tomas

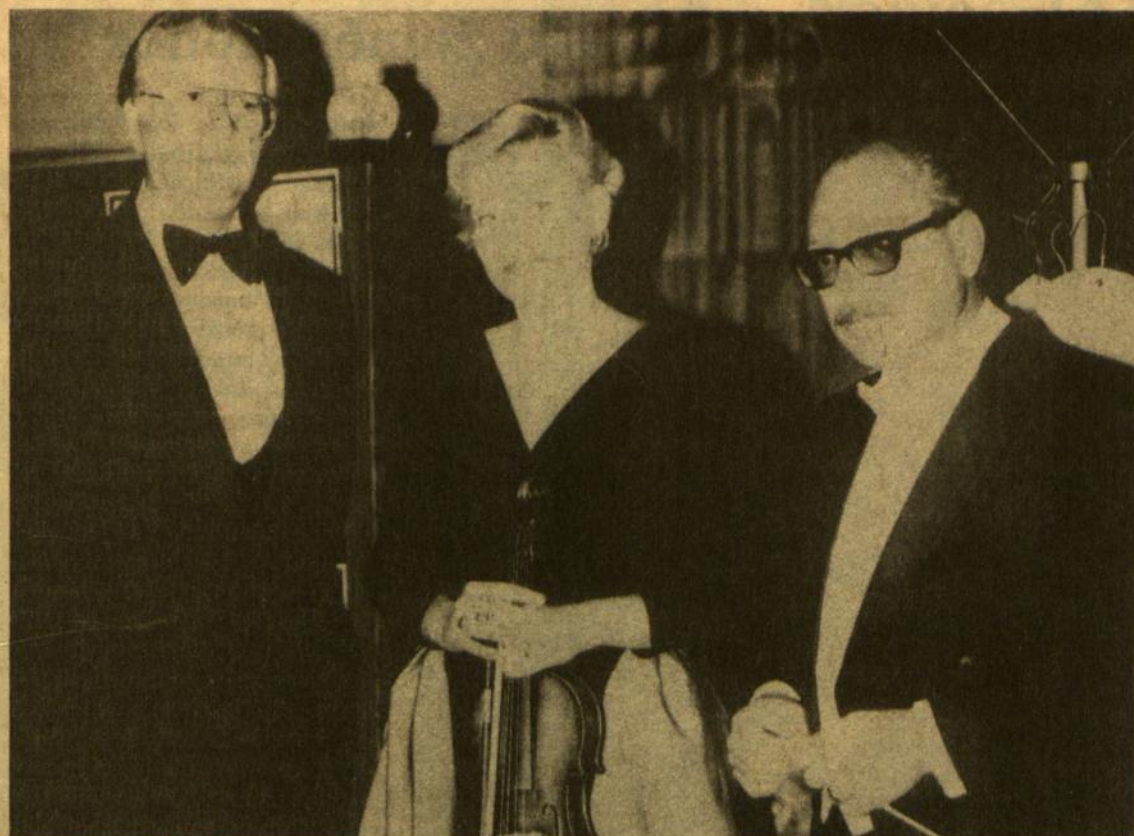

Tomas Venclova
Jono Kuprio nuotrauka

Venclova 1977 metais persikėlė į Jungtines Valstybes. Jis yra vienas iš Lietuvių Helsinkio grupės steigėjų. Priklauso Tarptautiniam PEN klubui ir yra PEN skyriaus egzileje valdybos narys. Nors Venclova moka daug kalbų, įskaitant rusų, lenkų ir ang-

lų, poeziją rašo tik lietuviškai. Jo kūrybą į kitas kalbas yra vertę įvairūs rašytojai, tarp jų Stanislaw Baranczak ir JAV poetas laureatas Joseph Brodsky. Venclova yra baltų kalbų žinovas ir politinės cenzūros studijautojas. Pastaruoju klausimu yra parašęs mokslinių darbų: pvz., „Prison as Communicative Phenomenon: The Literature of Gulag“ (*Comparative Civilization Review*), „On the Art of Writing in the USSR“ (*The New Leader*). Tomas Venclova yra Yale universiteto slavų kalbų ir literatūrų „associate“ profesorius.

Kiti Amerikos rašytojai ir istorikai, kurie dalyvaus festivalio programose, bus Toni Morrison, John Wideman, Harry Harootunian, Wadad Kadi, Sandra Cisneros ir David Hernandez, N. Scott Momaday, Michael Ondaatje. Bilietai į festivalį gaunami per Ticketmaster (312)902-1500. Informacijas apie festivalį teikia Eileen R. Mackevich ir Jenifer Moran, festivalio vykdomosios rengėjos, Illinois Humanity Council įstaigoje (312)939-5212.

Po koncerto su Lietuvos nacionaliniu simfoniniu orkestru 1991 m. rugsėjo 4 d. Vilniuje: solistas Jonas Vaznelis, smuikininė Linda Veleckytė-Kerpienė, dirigentas Alvydas Vasaitis.
Antano Sutkaus nuotrauka

Sezono pradžia Vilniaus Filharmonijoje

„Šį vakarą Šv. Jono bažnyčioje simfoninės muzikos sezoną Vilniuje pradeda Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras su keletu svečių, JAV lietuvių (dirigentas — Alvydas Vasaitis).“ Taip skelbė *Respublikos* laikraštis Lietuvoje 1991 m. rugsėjo 4 d. laidoje. Mieste iškabinti plakatai skelbimai taip pat ragino šiame koncerte dalyvauti. Mūsų Chicago's menininkai ne tikai buvo dalimi „I Lituani“ premjeros Vilniaus Operos ir baleto teatre, bet maloniai priėmė Lietuvos nacionalinio simfoninio orkestro vyriausio dirigento Juozo Domarko kvietimą orkestro sezoną atidaryti vien Mozart'o kūrinių koncertu. Koncerte dalyvavo trys menininkai iš JAV: dirigentas Alvydas Vasaitis, kuris dirigavo du prem-

jerinius „I Lituani“ spektaklius Vilniuje, taip pat smuikininė Linda Veleckytė-Kerpienė, talkinusi Operos orkestrui „I Lituani“ spektaklių metu, ir bosas Jonas Vaznelis, atlikęs Viltelio vaidmenį. Šiuo metu Lietuvos nacionalinio simfoninio orkestro nuosavos patalpos restauruojamos, tad koncertui buvo parinkta puikiai akustika pasižyminti Šv. Jono bažnyčia. Koncertas pradėtas Mozart'o „Figaro vedybų“ uvertiūra. Po šio nuotaikingo įvado buvo koncertas smuikui ir orkestrui Nr. 3 G-dur, kurio solistė — Linda Veleckytė-Kerpienė. Ypač antroje koncerto dalyje buvo ryškūs smuikininės techniniai ir interpretaciniai sugėbėjimai. Pirmoji koncerto dalis baigta Jono Vaznelio dviem ari-

jom iš operos „Užburtoji fleita“. Čia Jonas Vaznelis turėjo progos dar kartą paryškinti savo balso pajėgumą ir subtilių dainavimą.

Antra koncerto dalis — Mozart'o simfonija Nr. 39 Es - dur. Prie pulto vėl Alvydas Vasaitis. Simfonija atlikta, subtiliai interpretuojant Mozart'o muziką, bet tuo pačiu su derama kulminacija paskutinėje simfonijos dalyje. Gausūs perpildytos bažnyčios žiūrovų aplošimantai bei gėlių puokštės koncerto atlikėjams liudijo šio koncerto sėkmę. Šių trijų menininkų muzika vėl bus galima pasigėrėti Broniaus Kviklio atminimui skirtos akademijos meninėje programoje šių metų spalio 27 dieną Jaunimo centre, Chicago'je.

Naujas JAV Lietuvių Bendruomenės amžius?

(Atkelta iš 2 psl.)

Birutė Jasaitienė. Jų tarybų centrui liktu Chicago'je, o kiti pristatyti Krašto valdybos nariai (laikiant tarybos patvirtinimo) gyvena Philadelphijoje, Cleveland'e, New York'e ir Boston'e. Bus įdomu, kaip Krašto valdyba dirbs ir posėdžiaus, bet, žinoma, kiekvienas valdybos narys atsisės savo perspektyva.

Komisijos

Komisijoms JAV LB tarybos sesijose kažin ar paskirta užtenkamai laiko — mažiau kaip pusė dienos (kitos komisijos dar renkasi savo „laisvalaikį“ po vakarienės). Jos turi apibrėžti savo veiklos gaires ir siūlyti nutarimus visai tarybos sesijai balsavimui. Šios komisijos maždaug atitinka JAV LB Krašto valdybos narių apibrėžtas atsakomybes: religijos, finansų, organizacinių reikalų, švietimo, politinių reikalų, kultūros, socialinių reikalų ir jaunimo reikalų komisijos. Jose vyksta karštos diskusijos. Kartais komisijų pasiūlymai nutarimams nesulaukia tarybos narių balsų daugumos. Vis vien tarybos nariai turi progos pasidalinti į grupes, kurios juos domina.

Yra specialių komisijų, kurių nariai išrenkami visai tarybos narių kadencijai. Kontrolės komisijos sesijoje išrinkti trys finansų gerai suprantantys tarybos nariai: Rimas Aukštuolis (pirmininkas), Linas Kučas ir Kęstutis Bileris. JAV LB apyvartan plaukia daugiau kaip 1.5 milijono dolerių. Reikia suprastinti taisykles, bet kasdieninė išdų tvarka tai tarybos narių ir išdinių atsakomybė.

Garbės teismas turbūt unikalus lietuviškas reiškinys. Kasmet JAV LB Garbės teismas turi apsvaistinti vieną, kitą reikalą. Kartais ji tenka kitur nukreipti. Garbės teismo pirmininku išrinktas buvęs JAV LB pirmininkas dr. Antanas Razma. Kiti nariai: Daina Kojelytė, dr. Vytautas Majauskas, dr. Zigmantas Brinkis, dr. Pranas Zundė.

Idomūs momentai

JAV LJS pranešimas apie Jaunimo kongresą ir žinios apie važiuojančius į jį 13 svečių iš Lietuvos susilaukė nemažo tarybos narių susidomėjimo. Tarybos sesijoje JAV Lietuvių jaunimo sąjungai atstovavo Rūta Kalvaitytė. Dalyvavo ir lėšų telkimo pirmininkas Vytautas Kamantas. Šie svečiai iš Lietuvos (ne atsto-

Po JAV LB tarybos sesijos Philadelphijoje spalio 4-6 dienomis: dr. Antanas Razma, buvęs JAV LB pirmininkas, Vytautas Kamantas, Tarybos prezidento pirmininkas, Vytautas Maciūnas, naujasis JAV LB Krašto valdybos pirmininkas.

vai, buvo pabrėžta) pristatys savo sričių (dvasinis gyvenimas, švietimas, ekologija ir pan.) būklę Lietuvoje ir su Kongreso uždavimais suprojektuos uždavinius šiose srityse.

„Konkrečius uždaviniai ateičiai“ buvo simpoziumas, kuriame dalyvavo dr. Zigmantas Viskanta, Algimantas Gečys, kun. Kazimieras Pugevičius ir Vaiva Vėbrautė. Trys pirmieji prelegentai kalbėjo apie konkrečius uždavinius, konkrečius projektus, kuriuos galima atlikti ar kurie jau atlikti. Vaiva Vėbrautė 1991 metais padėjo surašyti (ne LB ribose) labai sėkmingus mokytojų lavinimosi kursus Lietuvoje, kuriuose dalyvavo 500 Lietuvos mokytojų. Šiame simpoziume ji pasirinko kalbėti kitoje plotmėje. Daug kas jautė, kad jos kalba parodė įsitikinimą Lietuvių Bendruomenės egzistencijos reikalingumu (lyg tikras „pep talk“ tarybos nariams). Jai baigus kalbėti, visi stoji ir širdingai plojo. Savo kalbos tekstą Vaiva, berods, pažadėjo *Pasaulio lietuvių* redaktoriui, kaip tinka bendruomenininkai. Vaivos įsitikinimu, Lietuvių Bendruomenė turi praturtinti kitą veiklą. Ji jautė, kad po Antrojo pasaulinio karo išieviai pergyveno lūžį, kad dabar esame labiau reikalingi — turime gyvinti, spartinti, tikslinti savo veiklą. Jei išieivijoje užaugantys savo lietuvių matė ne tiek kaip pareigą tautai, o meilės jai išdava, tai dabar tas gali lemti viską, galima tada ieškoti bendros gijos. Ji mano, kad ryškės

naujos grupuotės, kad grįšime prie mažiau populiarių darbų. „Mes — nei Lietuvos atstovybė, nei jų šešėlis“.

Pasaulio Lietuvių Bendruomenės seimas vyks turbūt liepos 4 dienomis Lemont'e, 1992 metais. JAV LB atstovų rinkimą į seimą tvarkys JAV LB Prezidiumas. PLB pirmininkas dr. Vytautas Bieliauskas Philadelphijoje pristatė tam tikrų faktų apie PLB veiklą, pareiškė savo tam tikrų nuomonių apie ryšius tarp JAV LB ir PLB, tarp PLB ir kitų veiksmų. PLB pradėjo savo kadenciją, kai buvo 19 kraštų bendruomenių. Atkrito Artimieji Rytai ir Yemen, o dabar prisidėjo Estija, Latvija, Singapore, Moldavija, Vengrija ir Lenkija. PLB šiuo metu rūpi Pasaulio lietuvių jaunimo kongreso pasiekimas, rūpi atgaivinti socialinius reikalus pasaulinėje lietuvių išieivijos plotmėje, rūpi įvyksiantis PLB seimas (kuriame dalyvaus 48 JAV atstovai, o taip pat JAV LB Krašto valdybos pirmininkas ir JAV LJS pirmininkas/ė). Dr. Bieliauskas priminė, kad JAV sukeliama net 30% Vasario 16-osios gimnazijos išlaikymo aukų. Kiekvienas JAV LB tarybos sesijos dalyvis gavo vėlyviausią PLB išleista leidinį, Vytauto Landsbergio kalbų rinkinį *Atgavę viltį*.

Tarybos sesija filmavo Vytautas Kvietkauskas iš Lietuvos „Panoramos“ programos. Jis taip pat susilaukė aplošimantų kaip pirmasis iš Lietuvos tapęs akredituotu Jungtinių Tautų žurnalis-

tu. JAV LB tarybos sesijoje dalyvavo nemažai buvusių JAV LB pirmininkų. Tarybos nariai taip pat išklause kitų sveikinimų, kitų pranešimų. Be PLB seimo 1992 metų vasarą, reikės planuoti ir ruošti devintajai Tautinių šokių šventei. Taip pranešė Tautinių šokių instituto pirmininkė Dalia Dzikienė, kuri bus šventės meno vadovė.

JAV LB tarybos tryliktoji sesija praėjo su dideliu pasisekimu. Didžioji dalis tarybos narių jautė pareigą dalyvauti sesijoje. Viešbutis buvo labai palankiai išdėstytas tarybos sesijos dalyvių poreikiams, ir kiekvieną vakarą sesijos dalyviai galėjo bendrauti ir vaisingai užkandžiais deka svečių Philadelphijos rengėjų. Didelė padėka priklauso Linui Kučui (pirmininkui), Renatai Kučienei, Raimondai Rukšienei, Alei Maciūnienei ir Ramunei Daunorienei.

Naujoji JAV Lietuvių Bendruomenės Krašto valdyba, naujai išrinktas Tarybos prezidentas, naujai išrinkti JAV LB tarybos tryliktosios sesijos nariai turi daug pasirinkimų. Ateities JAV LB ir aplamai išieivijos kelias priėjo prie sankryžos — reikės nuspręsti į kurią pusę eiti: ar JAV LB bus dvikalbė? kiek anglų kalba bus vartojama? ar atėjo LB laikas turėti atstovą ar būstinę pačioje Lietuvoje? kokia Washington'o įstaigos ateitis? Naujai išrinktas JAV LB Krašto valdybos pirmininkas Vytautas Maciūnas sakė, kad jo kadencijos pradžios prioritetas — paruošti strateginį JAV LB organizacijos planą. Jis norės plėsti kultūrinius ryšius su Lietuva, paplėsti ryšius su JAV gyvenančiais latviais ir estais, padėti Lietuvos studentams ir mokslininkams surasti informacijas apie studijas ir stažuotes JAV, nenaudojant JAV lėšų! Reikia palinkėti naujam pirmininkui sėkmingai eiti JAV

LB tarybos gairių bei savo nustatytu keliu. Tegul JAV LB nepraranda savo prasmės ir svarbos ne vien Lietuvai, bet ir JAV lietuvių kilmės žmonėms.

(Viena šalutinė įdomybė — šioje sesijoje dalyvavo neproporcingai daug Vyčių ir Vytautų. Tai net

naujų JAV LB Krašto valdybos bei Tarybos prezidento pirminkų vardai!)

(*Ramunė Kubiliūtė yra kadencijai baigianti JAV LB Krašto valdybos vicepirmininkė informacijos reikalams.*)

A.a. Broniaus Kviklio tėviškeje pastatyta jo ir Vlodo Kviklio atminimui medinė skulptūra.

Rytoj, spalio 27 dieną, sekmadienį, 3 v. p. p. Jaunimo centre, Chicago'je, Akademiniams skautų sąjūdis ruošia a.a. Broniaus Kviklio pagerbimo akademiją.

Muzika...

(Atkelta iš 3 psl.)

su dievais. Žilėvičius nepripažino vien fizinės garso charakteristikos, manydamas, jog tai tik lengviausiai apčiuopiama materija, už kurios slepiasi žmogaus sąmonei sunkiai pažinus antjautiniais pasauliais. Remdamasis įvairių tautų mitologija, liaudies dainomis ir konkrečiais istoriniais faktais, kur buvo matyti sena muzikos panaudojimo tradicija, kovojant su blogiu, tėvynės priešais ir net pačia mirtimi, Juozas Žilėvičius apibendrino žmonijos požiūrį į garsų meną ir išskyrė pagrindines jo taikymo sferas — liaudies apeigas, Bažnyčia, kasdieninį gyvenimą, mediciną, zoologiją, mokyklą, tuo pabrėždamas muzikos polifunkcionalumą. Remdamasis Aristotelio auklėjimo teorija, Žilėvičius labiausiai akcentavo vertybinę meno paskirtį, ypač ugdamas dorovingumą. Profesorius Šekspyro žodžiais teigė, kad „kas muzikos savy negirdi, ko nežavi harmonijos aidai, tas gali būti neištikimas, ir grobuonis, ir neįteisingas“. Pasak Juozo Žilėvičiaus, muzika geriau nei kas kitas lavina klausos ir kvėpavimo organus, balso skambėjimą, tarėna, protą, estetinius pojūčius, o specialiai išskirta liaudies daina, kaip ypatingas lietuvių sielos veidrodis ir būdo bioskopas, ugdo tautinę savimone, silpnina politines kovas, padeda užsimegti draugystei. Žmones, nesugebančius suprasti muzikos — tos nepakartojamos gamtos kalbos, Žilėvičius laikė invalidais, del savo pačių kaltės atskirtais nuo juos supančio pasaulio. Taip muzikos suvokimą jis pakylėjo į būtines pažinimo lygmenį. Profesorius buvo įsitikinęs, kad „muzika skiria tautas ryškiau negu žemės sienos“ ir visomis išgalėmis stengėsi ją įteisinti kaip pagrindinę dvasios tobulinimo priemonę ir žmogaus bei valstybės kultūringumo rodiklį.

Šių metų kovo 16 d. sukako 100 metų nuo Juozo Žilėvičiaus gimimo. Ta proga Lietuvos muzikai pirmą kartą vietai pagerbė jo atminimą. Vilniuje iškilmingo vakaro iniciatoriais buvo fondo „I laisvė“ nariai, kurie suradė Juozo Žilėvičiaus kūrinių koncertą bei prisiminė kompozitoriaus nuėitą gyvenimo kelią. Šis renginys po kelių dienų buvo pakartotas Kaune. Klaipėdiečiai Juozo Žilėvičiaus jubiliejų šventė gegužės 10-12 dienomis. Chorinė bendrija „Aukuras“ (prezidentas — R. Varnas) sukviė į Klaipėdą didelį būrį Žemaitijos regiono chorų, kurie dalyvavo paminklinio akmens atidengime, ažuoliuko sodinimo ceremoniale ir koncerte po atviru dangumi Laikrodžių muziejaus kiemyje. Iškilmingai baigėsi Marijos Taikos Karalienės bažnyčioje, giedant Juozo Žilėvičiaus Mišias ir meldžiantis už jo sielą. Finalinis 100-ųjų Juozo Žilėvičiaus gimimo metinių renginys yra numatytas Chicago'je lapkričio 10 dieną, 3 v. p. p. Jaunimo centre. Norėtuši tikėtis, kad šis jubiliejinis koncertas susilauks gausių klausytojų. Juk kaip kitaip, jei ne savo dėmesiu, mes galime išreikšti pagarbą Juozui Žilėvičiui, kurio darbai, pasak Vlodo Jakubėno, „stato jį į mūsų muziką pirmąsias eiles“.

• New York'o Filmų festivalyje šių metų spalio 1 dieną buvo rodoma trijų filmų programa, pavadinta „Avant-Garde Visions“. Programa skirta pagerbti labiausiai nepriklausomus Amerikos filmininkus ir pažymėti 30 metų sukaktį nuo New American Cinema Group įkūrimo. Grupė buvo įsteigta 1960 metais padėti nepriklausomiems filmininkams užsitikrinti lėšas ir jų filmų platinimą. Grupės steigėjų tarpe buvo ir **Jonas Mekas**, kuris dabar vadovauja Anthology Film Archives, nepriklausomam filmų centrui New York'e.